

GEOGRAFIJA

Cankarjeva založba, Ljubljana, 1977. Uredil Peter Krušič

Nedavno je v zbirki leksikonov Cankarjeve založbe izšel geografski terminološki slovar. S tem smo v slovenskem jeziku dobili prvi tovrstni leksikon, kar je vsekakor pomemben dogodek, čeprav gre le za prevod in priredbo nemškega izvirnika, ki ga je 1972. leta izdala Herterjeva založba.

Slovar je razmeroma obsežen, saj na 272 straneh vsebuje kar 2400 gesel in 400 ilustracij oziroma preglednic. Vendar je njegova obsežnost posledica tega, da poleg geografskih zajema tudi številne druge pojme, bodisi splošne ali posebne (sorodnih strok), ki se v geografiji sicer uporabljajo, a povečini le obrobno. Geografija je v leksikonu zelo široko pojmovana, prej kot skupek terminologij bližnjih strok kakor kaj drugega. Seveda je geografskemu leksikonu taka širina le v prid, vendar pod pogojem, da osnovni vidik, ki celotno snov usmerja in oblikuje, ostaja geografski. V tem primeru pa se ne moremo znebiti vtisa, da so v geografski leksikon mehanično vključili tiste sorodne stroke, ki v zbirki ne bodo imele lastnih zvezkov. Na to sklepamo tudi po tem, da je pri geografskem leksikonu sodelovalo kar 21 sodelavcev, a od tega le dva geografa.

Glede na zelo splošne pojme, ki jih slovar vsebuje (avtobus, bencinska črpalka, blago, cestišče, cestni profil, hotel, izgnanec, krompir, merilna palica, motorno vozilo, muzej, nadvoz, prizidek, sadičnik, smeti, zemljiška knjiga itd.) bi rekli, da je namenjen šolarjem in širokemu krogu ljudi, a glede na druge malo znane in rabljene pojme zadovoljuje tudi zahtevne in raznovrstne bralce, saj so v njem močno različni termini (CIAM, kipregel, kelvin, specifična teorija relativnosti itd.). Preveč je nemara tudi izrazov, ki so morda zanimivi za nemški kulturni krog ne pa tudi za slovenskega, npr. obilica izrazov o severnoevropski pleistocenski poledenitvi. Še manj je razveseljivo, da so tudi geografski izrazi velikč~ bulj t. redeljeni s stališča sorodnih strok in manj z geografskega vidika. To je bržkone vpliv različnih specialistov, ki so pri sestavi ali priredbi slovarja sodelovali. Takšno sodelovanje ima namreč tudi slabe strani, če ni povezovalca, ki bi združeval različne poglede na osnovi skupne zasnove osrednje stroke, v tem primeru geografije. Žal pa tudi v geografskem delu leksikona pogrešamo nekaj podobnega, če sklepamo po tem, da so ravno pojmi, ki se tičejo geografske teorije, metodologije in zgradbe, sorazmerno skromno in pomanjkljivo prikazani. Pri tem verjetno tudi geografska sodelavca nista utegnila osnovnega koncepta predloge kaj prida spreminjati. Naglasiti pa je treba, da so sicer sodelavci dobro opravili delo za svoje področje. Zato velja očitek prej zasnovi kakor stvarni izpeljavi snovi, npr. definicijam. Sodelavci so seveda slovar prilagajali "našemu naravnemu in družbenemu okolju", kar se lepo kaže pri terminologiji kraškega sveta, ki je posebnost Slovenije in povečini tudi pri družbenogeografski tematiki, a povsod vendarle ni tako. Leksikon omenja npr. senik, ne pa tudi kozolca, čeprav je za Slovenijo tipičen. Med družbenogeografskimi definicijami pogrešamo tudi pomembnejše (npr. neuvrščene dežele, socialistične dežele). Slovar tudi ne razlikuje med površino in površjem, med krajino in pokrajino. Sploh pa krajina preveč prevladuje, čeprav jo slovenski geografi ne uporabljamo. Pretirana je tudi raba območja namesto ozemlja, kar je mnogo bolj geografsko, da ne omenjamo drugih tovrstnih izrazov, npr. dežela. Slovar tudi ne govori o teritoriju in akvatoriju. Pogrešamo pojem klimatogeografije in klimati. Leksikon ne razlikuje med pojmi prirodni in prirodnogeografski, družbeni in družbenogeografski in prav tako tudi ne med naravnimi in pokrajinskimi dejavniki itd.

Ni prostora, da bi stvari podrobneje naštevati in razčlenjevali. Ker pa zasluži leksikon posebno pozornost zaradi vloge, ki jo bo pri uveljavljanju geografskih

izrazov in pojmov nedvomno imel, kaže o njem še spregovoriti in sporno zasnovu s termini in definicijami vred podrobneje razčleniti z namenom, da bi drugo izdajo izpopolnili. Še zlasti, ker prva vsebuje dobro osnovo, saj je ožja, definicijska stran lekskona povečini dobra, temeljita in tudi jasna. Zato bo slovar venaarle zapolnil pomembno vrzel. Priporočamo ga zlasti študentom geografije in geografom-šolnikom pa tudi drugim.

Darko Radinja

D R U Š T V E N E V E S T I

PROF.DR.VALTER BOHINEC - OSEMDESETLETNIK

Senior slovenskih geografov dr.Valter Bohinec je letos dosegel 80 let nadvse plodnega življenja. Rodil se je 12. avgusta 1898 na Voloskem. Gimnazijo je končal v Ljubljani, geografijo je študiral na Dunaju, v Zagrebu, Neaplju in Heidelbergu, promoviral je v Ljubljani 1. 1924, ko je bil asistent prof.dr.Arturja Gavazzija. Bil je prvi doktorand geografije mlade ljubljanske univerze. Učil je na III.realni gimnaziji, bil privatni docent za regionalno geografijo pri geografskem inštitutu, 1. 1938 pa je dobil mesto bibliotekarja v narodni knjižnici, ki je bila takrat nastanjena še v stavbi poljanske ymnazije. V pokoj je stopil 1. 1965 kot višji znanstveni sodelavec Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani.

Ta življenjski okvir je bogato izpolnil z neprestanim, raznovrstnim kulturnim delom, pri katerem je vedno ostal več ali manj v zvezi s šolo.

Ko so novi učni programi med obema vojnama zahtevali nova učna sredstva, je v družbi tovarišev geografov Prijatelja, Kranjca, Savnika, Miklavčiča pisal učbenike geografije za vse razrede srednjih in njim sorodnih šol. Ob teh učbenikih je šolska geografija začela ubirati nova pota, ko je namesto podajanja golih podatkov začela z utemeljevanjem in povezovanjem naravnih in družbenih pojavov. Velik napredek je prinesel Občni zemljepis za višje razrede, ki je izšel 1. 1935 in je po osvoboditvi dosegel dve izdaji celo v hrvaškem prevodu.

Pomembno delo je opravil dr.Bohinec pri oskrbi šol z atlanti in zemljevidi. Že v stari Jugoslaviji je priredil slovensko izdajo Kocenovega Geografskega atlasa in stenskih zemljevidov Evrope, Afrike, Severne in Južne Amerike, Avstralije ter Dravske banovine, ki so bili po večini tiskani v Zagrebu. Ko so po drugi svetovni vojni ostale šole v naši državi zaradi velikih političnih sprememb brez veljavnih zemljevidov, je bil spet tov.Bohinc pobudnik in osrednji delavec pri prirejanju zemljevidov. Najbolj so šole in tudi razne ustanove potrebovale zemljevide Jugoslavije in Slovenije. Ročni zemljevid FLR Jugoslavije v merilu 1:1.500.000 je izšel v desetih nakladah, v latinici in cirilici z naslovi in legendami v slovenščini, srbohrvaščini in makedonščini. Stenski zemljevid Jugoslavije v merilu 1:500.000 je Državna založba Slovenije prepustila v izdajanje in zalaganje podjetju Učila v Zagrebu, ki ga je izdalo v več izdajah in ga izdaja še sedaj. Enako se dogaja tudi s šolskim atlasom, ki ga za slovensko izdajo prireja dr.Bohinec. Podobno delo je bilo tudi s stenskim in ročnim zemljevidom Slovenije v merilu 1:150.000 oz. 1:300.000. Tako je v letih po vojni Slovenija oskrbovala vso državo s prepotrebnimi zemljevidi. Spominim se, kako prijetno smo bili presenečeni, ko smo ob geografskem kongresu v Makedoniji prišli v Ohridu v hotel, kjer je v avli visel naš stenski zemljevid